

COPENHAGEN
RENAISSANCE
MUSIC
FESTIVAL
KØBENHAVN 22. OKTOBER - 26. NOVEMBER
2006

PIÆ CANTIONES

TEKSTHÆFTE

ENSEMBLE LAUDE NOVELLA

LITERATURHAUS
MØLLEGADE 7, KØBENHAVN N

ONSDAG 22. NOVEMBER 2006 KL. 20.00

www.renaissancemusik.dk

PIAE CANTIONES

Sångsamlingen *Piae Cantiones ecclesiasticae et scholasticae veterum Episcoporum...* (De gamla biskoparnas fromma kyrko- och skolsånger) är ett monument av första rang i Sverige-Finlands musik-historia. Den trycktes 1582 i Greifswald, det fanns vid denna tid ännu inga tekniska förutsättningar för musiktryck i Sverige.

Repertoaren i *Piae Cantiones* (PC) 1582 sammanfattar en lång period av sjungande i svenska skolor. Mycket av musiken har uppenbarligen kommit till Norden med hemvändande studenter vid universitet i Paris, Prag och annorstädes. Många stycken har böhmiska eller polska motsvarigheter, två av sångerna har förbindelse med tolvhundratalets Paris och Philippe de Grevia. Vissa av PC:s *cantio* finns bevarade i andra källor Sverige, ibland med musik, ibland enbart själva texten. Några texter finns t.ex. i böcker som tillhört Birgittasystrarna i Vadstena. Ett stycke (*Tempus adest floridum*) är satt till en text som även finns i den berömda samlingen *Carmina Burana*. Vissa sånger är kompositioner från 1400-talet, som *In vernali tempore*, med text skriven av den danske biskopen Morten Børup. Dessutom finns musik som är samtida med första utgåvan 1582, som alltså klingade helt modernt vid tiden för trycket. Men ungefär hälften av innehållet i PC saknar konkordanser i andra länder och källor. En avsevärd del av sångerna är unika, vilket skulle tyda på ett nordiskt ursprung, att det faktiskt existerar medeltida musik "komponerad", som satts samman, i Sverige.

Det finns flera senare utgåvor av skolsångboken: en textversion från 1618, en andra utgåva med musik trycktes i Rostock 1625. Innehållet är i stort sett identiskt, men en modernisering genomförs av de flerstämmiga styckena. Daniel Friderici fick i uppgift att uppdatera och justera de polyfona sångerna så att de bättre skulle passa den gryende barocken.

PC innehåller totalt 74, mestadels enstämmiga sånger, indelade i elva grupper. De kyrkliga kompositionerna, majoriteten ämnade att sjungas vid jul, följer kyrkoårets gång – jul - påsk - pingst etc. Exempel på julmusik i Laude Novellas program är den berömda *In dulci Iubilo* med makaronisk text, här i en kombination av latin och svenska. *Vnica gratifera legis* är med sina typiska repetitioner en sekvens. *Ad cantus laetitiae* är tillsammans med den historiska sången *Zachæus arboris* (om den kortväxte Saches som klättrar upp i ett träd för att bättre se Jesu predikan) goda exempel på medeltida rondellusform. Med sina stämbyten är de båda sångerna *Zachæus arboris* och *Ad cantus laetitiae* vara mycket ålderdomliga för att förekomma i tryck 1582. *Ivcundare iugiter* är ett av de trestämmiga styckena i 1582 års utgåva, och det skall framföras vid påsk, liksom *Jesus humani generis*, som inte finns i någon annan källa än PC.

Resten av samlingen behandlar ämnen som det mänskliga eländet på jorden ("*De fragilitate et miseris humanae conditionis*"), skolpojknarnas liv ("*de vita scholastica*") och historia. Till slut finns två oemotståndliga sånger om den uppblommande våren. Indelningen av boken motsvarar bra skolpojknarnas, djäknarnas, liv, för vilka sångsamlingen sammanställdes. Pojkarna verkade i kyrkan vid mässan såväl som vid dop, bröllop och begravning. De gjorde flera gånger per år vandringar, ostiatimgång, då man sjöng för medborgare i stad och inte minst på landet, och då man hoppades få ersättning i form av mat eller möjligen reda pengar. Kanske är de båda avslutande vårsångerna *In vernali tempore* och *Tempus adest floridum* tänkta att användas vid vandringen pingsten? Ostiatimgången, eller sockenvandringen, var ett viktigt tillfälle för skolpojknarna, ja hela skolan, att införskaffa nödvändiga studiemedel.

Alle tingh på iordenne (*Vanitatum vanitas*) är ett av de stycken som har en samtida svensk översättning från latin, bl.a. i Bröms Gyllenmähns visbok. *Scribere proposui* har en text som kan spåras till tolvhundratalet, som tidigare också tonsatts och kan hittas i en spansk sångbok för pilgrimer, *Libre Vermell*, med annan melodi än i *Piae Cantiones*. *Insignis est figura* verkar vara ännu en sång av nordiskt ursprung, en cantion av god kvalitet. *Ramus virens olivarum* har kallats "Finland första nationalsång". Här handlar det om Biskop Henrik, Finlands skyddshelgon, som dräptes av bonden Lalli 1158, på Kjulo träskis is.

Laetemur omnes socii (övers. Birger Bergh)

Laetemur omnes socii
psallentes cum tripudio:
In nostro sit consortio
syncerus amor, vera fides,
procul ira et indignatio.

Benignam vitam ducite
in huius secli tramite,
Omnes dolos abiicite,
virtutes bonorum
ac honestatem morum,
ex actis ipsorum, colligite.

Te Christe benigne,
laudeque digne
precamur, euelle scelera;
da nobis iam praeterea
tales, qui deuote Deo famulentur,
ad astra leuentur
et aethera.

Må vi alla kamrater glädja oss
och sjunga jublande!
I vårt sällskap skall det råda
uppriktig kärlek och sann trohet.
Bort med vrede och harm!

Lev ett liv i godhet
på detta jordelivets stig!
Upphör med allt svek!
Samla dygder
och ärbarhet
genom att iaktta goda seder!

Till dig, milde
och prisvärde Kristus,
ber vi: utplåna synden,
ge oss också sådana
som fromt tjänar Gud
och lyfts till stjärnorna
och himlen!

Vnica gratifera legis (övers. Birger Bergh)

Vnica gratifera
legis veteris vmbrae fuga,
veritatis lucifera
Virgo florigera,
Regali stirpe progenita,
Deo gratissima.

Ex Iacob surgit stella
mundo dum oreris lucida
florens virgula arida,
Aaron mystica,
in cuius flore mirifice
fructus producitur.

Nouum signum,
laude dignum,
imitatur mirabile.
Incarnari,
mundo dari,
coelo misit Verbum Pater,
Dum impleuit
quod decreuit
virum circumdans mulier.

Florum flos,
virtutum dos,
Christe, rosa formosa,
tu Vitis fructuosa,
absint per te dolosa,
absterge vitia.
Sola spes
tu nobis es,
doctor morum bonorum,
solamen peccatorum,
iuuamen miserorum
pro nobis supplica.

Gaude Christe mirabilis,
qui in scripturis
& figuris
fulges venerabilis
spectabilis.

Du enda, nådebringande,
som bringar den gamla lagen i ljuset,
du som ger oss sanningen,
du blomsterbärande jungfru
av kunglig börd
och högt älskad av Gud.

Från Jakob stiger en stjärna
när du visar dig i ditt ljus för världen,
Arons mystiska stav, torr men
blomstrande,
vars blommor bär
så märklig frukt.

Som ett nytt tecken,
värt att prisas,
ett märkligt föredöme,
skickade Fadern från himlen
Ordet, att ta kropp och
givas till världen,
då hans bud
uppfylldes av
kvinnan som skall värna mannen.

Blommors blomma,
dygders gåva,
Kristus, vackra ros,
du rika vinranka,
fördriv allt svek,
borttorka all synd.
Du är vårt
enda hopp,
du som lär oss goda seder,
syndarnas tröstare,
de eländigas stöd,
bed för oss!

Gläd dig, förunderlige Kristus,
som i Skriften
och i allegorier
skiner vördnadsbjudande
i full glans.

Rubus ardens non vritur,
dum impregnatur;
faecundatur
nescia viri parens
virgo pia.

De monte sine manibus
lapis mire praescinditur,
nam de fiscella
à puella
Moyses educitur,
vitae datur.
Lignum aquis immergitur,
Marath dulcor infunditur,
nam seruans vrna,
nos diurna
pane vitae praepara,
saluifica.

Terrarum
Nostrarum
fons rigans superficies,
ex te nostrae salutis spes,
velut de pratis voluptatis
fluuius egreditur,
fons laeditur.
Seruorum
Tuorum
preces benigne suscipe,
Pater misericordiae,
placans iratum,
redde gratum
nostrum ministerium
deificum.

Tu veri Salomonis
Eburneis thronis
apta coronis
hanc plebeculam.
Porta Ezechielis,
tu lacus Danielis,
caste, fidelis
tu mundi Domine.

Implorat qui cognoscit
sereum & deposcit
per te sublimari.
Ab imis ad suprema
coeleste diadema
ora nobis dari.

Cum digne de te fari,
te venerari
non valeo.
Respice affectum,
cura defectum,
iuuamen praestato.

Resuscita depressum
& obtine ingressum
pacis infinitae.
Pium Patrem ostende,
ab hostibus defende
post hunc finem vitae.

Den brinnande busken förbränns inte;
när den fromma jungfrun
blir havande,
föder hon, utan
att känna någon man.

Utan händers hjälp
bryts stenen av berget förunderligt.
Ty i en liten korg
bär flickan
Moses,
som ges åt livet.
Träet läggs i vattnet.
Mara fylls av ljuvhet,
ty kärlet bevarar oss,
ger oss vårt dagliga
och frälsande
bröd.

Våra länders
mark vattnas
av källan.
Du är vårt hopp om frälsning,
liksom ett flöde väller fram
från lustgården
källan skadas.
Tag välvilligt emot
dina tjänares
böner,
barmhärtighetens Fader.
Blidka den som är vred,
gör vår tjänst
hos Gud
kärkommen.

Du, på den sanne Salomos
tron av elfenben,
pryd detta ditt folk
med kransar.
Hesekiels port,
Daniels grop
du kyske, trogne
världens Herre.

Den bönfaller som känner
facklan och kräver
att upphöjas genom dig
från det lägsta till det högsta.
Bed att det himmelska diademmet
mätte givas oss.

Då jag inte förmår
tala värdigt om dig eller
vörda dig,
se då till min känsla,
laga min brist,
ge mig hjälp.

Ge den betryckte mod
och gå in i den gränslösa
friden.
Visa den kärleksfulle Fadern,
försvara oss mot fienderna
efter livets slut.

Gudh uthsende Engel sin/
Gladt budskap i werlden in
Förde han frå skapar min
Wäl thz går/ Himmels porten öpen står.

Uthan naturligit skick
Maria Gudz Son undfick/
Bleff än tå een Jungfru slijk
Wäl thz går/ Himmels porten öpen står.

Heerderna hoos theras Hiord
Sågo Himmel Liws fast stoort
Loff i högden siunges foort/
Wäl thz går/ Himmels porten öpen står.

Glädie förkunnades tå
Frijdhebodades och så
The fromma skola thet få
Wäl thz går/ Himmels porten öpen står.

Een nyy stiärna upgick och
Dödzens mörker hon borttogh
Saligh bleff tå werlden noogh
Wäl thz går/ Himmels porten öpen står.

Loff wari Gudh fadher kiär
Och Sonen Frelsaren är
Then nådh oss bewiste här
Wäl thz går/ Himmels porten öpen står.

Omnis mundus

Omnis mundus iucundetur
nato saluatore,
Casta mater quae concepit
Gabrielis ore,
Synceris vocibus,
Synceris mentibus
exultemus et laetemur hodie,
Christus natus ex Maria virgine,
gaudete, gaudeamus et laetemur itaque.

Hela världen må nu fröjdas:
nyfödd är oss unnad
Frälsaren, av Gabriel
för oss orörd mor förkunnad.
Nu med klar, klangfull röst
och ur rent, ärligt bröst
må vi jubla, må vi glädjas nu och här.
Kristus föddes av Maria, jungfru skär, fröjd vi bär.
Låt oss glädjas, låt oss jubla att så är.

Ad cantus laetitiae

Ad cantus laetitiae
Nos inuitat hodie
Spes et amor patriae
Coelestis.

Till en sång av glättigt slag
kallas vi i denna dag
av Guds kärleks välbehag
i himlen.

Natus est Emanuel,
Quod praedixit Gabriel,
Vnde sanctus Daniel
Est testis.

Oss är född Immanuel,
varom ängeln Gabriel
och profeten Daniel
har bådat.

Ergo nos cum gaudio,
Nostra simul concio
Benedicat Domino
Iubilo.

Därför bär med glädjeljud
våra stämmor samfällt bud
om vårt tack till Herren Gud
i jubel.

In dulci iubilo

In dulci iubilo,
Nu sjunge vi io io,
Then all tingh för oss förmo
Ligger *in præsepio*
Och som Solen skjiner
Matris in gremio:
Alpha es et _ ij.

O Jesu parvule
För tigh är migh so we
Tröst migh i mitt sinne
O puer optime,
Lått migh din godheet finne
O princeps gloriae,
Trahe me post te ij.

O Patris charitas,
O Nati lenitas,
Wij wore plat förderffuadh
Per nostre crimina,
Nu haffuer han oss förwärfuadh
Cælorum gaudia,
Eya wore wij thär ij.

Ubi sunt gaudia
Ther siunger man Eya, Eya,
Hwar Englanar siunga
nova cantica,
Och sielantar springa
In regis curia,
Eya wore wij thär ij.

Iesus humani generis

Iesus humani generis,
Ex membris natus teneris
Virgineis,
Factus est saluatio;
Psallat fidelis concio.

Ouis gaudet deperdita
Et sanitati deperdita
Vitae data.
Spreta vi pythonica,
Exulta plebs catholica.
...

Sancto sit laus Paracletto,
cum Patre simul Filio,
prae gaudio,
septem dona Spiritus
nobis redde diuinitus.

Att människosläktet skulder ta,
oss född av lemmar bräckliga,
jungfruliga,
skapt till frälsning Jesus kom.
Vår tro bär sången vittne om.

Nu gläds det vilsegångna får
som åter mot sin räddning går
och livet når.
Ormens onda makt är bräckt.
Så fröjda dig, du kristna släkt.

Den helge Ande lov vi bär
med Fadern och med Sonen här,
som fröjd beskär.
andens gåvor sju oss ge
utav din nåds ingivelse.

Jesu dulcis memoria

Jesu dulcis memoria
Dans vera cordis gaudia:
Jesu dulcedo cordium
Fons vita lumen mentium
Excedens omne gaudium.

Sed super mel omnia
Ejus dulcis praesentia,
Nil canitur suavius,
Auditur nil jucundus
Quam Jesus Dei filius.

Jesu mini essentiam,
amoris tui copiam
Jesu largitor veniae,
Honor coelestis patriae,
Tu fons misericordiae.

Av Jesu minne hjärtat får
den sanna glädje, som det trår.
Din ljuvhet gör vår ande nöjd,
livskälla, själens ljus av höjd,
du övergår all annan fröjd.

Mer honungsljuv än allt på jord
är oss din närhet i ditt ord.
Ej klingar ljuvligare ljud,
ej hör vi högre glädjebud
än namnet Jesus, son av Gud.

O Jesus, skänk mig livets bröd
utav din kärleks överflöd,
du goda gåvors ymnighet,
du himlens höga härlighet,
du källa av barmhärtighet.

Avtor humani generis (övers. Birger Bergh)

Avtor humani generis,
Pietatis
mirabilis consilio,
pro redimendis miseris
morti datis,
suo non parcens filio,
natum Maria virgine
morti crucis exposuit,
qui passus sine crimine
exsoluit quae non rapuit.
Fulget crucis mysterium
aeternae lucis speculum,
cui subditur imperium
rektorum huius seculi.
In paradisi gremio
lignum vitae productum
nostri laboris praemio
salutis profert fructum.
Agnus, haerens in vepribus,
pro Isaach occiditur.
Anguis spectandus omnibus
cruce pendens erigitur.
Haec est ara salutaris,
rigata riuis sanguinis,
qua Christe sacrificaris
pro lapsi culpa hominis.
Cruci clavis affigeris
tu Patrem placans hostia.
Sic confixus erigeris,
lethi fracturus ostia.
Distenditur in stipite
crucis caro virginea,
ostenditur in capite
sacro corona spinea.
Sanguis et vnda profluit
de fossi fonte lateris;
sic miseris crux profuit,
quam innocenter pateris.

Människosläktets upphov
beslöt i sin underbara
kärlek
att frälsa de eländiga och
till döden prisgivna
genom att inte skona sin son.
Han lät (således) den av jungfru Maria
födde lida döden på korset.
Skuldlös led han,
det han inte rövat fick han gälda.
Korsets mysterium glänser,
en spegel av det eviga ljuset.
Hans blir makten över
denna världens mäktiga.
I paradiset sköte
skänker livets träd
belöningen för vår möda,
frälsningens frukt.
Lammet som fastnar i törnbuskarna
dödas i Isaks ställe.
Till allas beskådande upphängs
en orm på korset.
Detta är frälsningens altare,
fuktat av blodets rännilar,
på vilket du, Kristus, offras
för den fallna människans skuld.
Du spikas fast på korset,
ett offerdjur som blidkar Fadern.
Så upphängs du
för att krossa dödens dörrar.
På korsets stam utsträcks
det jungfruliga köttet.
På det heliga huvudet
visas törnekronan.
Blod och vatten strömmar fram
från den genomborrade sidans källa.
Så har de eländiga gagnats av det kors
som du oskyldigt lider.

Hoc exaltatus solio
vt ad te trahas omnia,
rixae destructo lolio,
fers ad amplexus brachia.
Cor ad amandum aperis
inclinans os ad oscula.
Suffers plagas dum caperis,
sputa, fiagella, vincula.
Matrem piam discipulo
commendans, Patri spiritum,
aceti sumpto poculo
carnis exsoluens debitum.
Sic morte mortem destruis,
vincens inferni principem,
qui latronem instituis
tui regni participem.
Succurre nobis, Domine,
qui passus es pro homine,
fac nos in tuo numine
frui coelesti lumine.

A peccatis
Perpetrates
reos libera,
indulgere scelera
accelera.
Tibi gratos
et beatos
pios effice,
vitae verae perfice
nos apice.
Trophaeo fac nos inclyto
quo superas diabolium,
cum Spiritu Paraclito
hostem calcare subdolum.
Aue crux,
turmae dux,
forma paenitentiae,
tu peccatorum venia.
In te spes
et requies,
norma patientiae,
coelorum tangens moenia.
Nostrae salutis anchora,
tu portus in naufragio,
qui mundi placas aequora,
pacis dato suffragio.
Tu vexillum regis
es victoriae,
decoratum
dignis locis dotibus.
Tu sigillum legis,
decus gloriae,
sublimatum
signis et virtutibus.
Ab hostis maligni
Fallacia
atque peruicacia
virtutis defende
nos potentia,

Upphöjd på denna tron
för att dra allt till dig
har du förintat ovänskapens ogräs
och låter armar användas för omfamningar.
Hjärtat öppnar du för kärlek,
munnen gör du villig att kyssa.
Vid ditt gripande får du uthärda
spott, prygel och bojor.
At din lärjunge anförtror du din
fromma mor, åt Fadern din ande,
tömmer bägaren med ättika
och löser köttets skuld.
Så förintar du döden genom döden
och besestrar underjordens furste,
när du insätter rövaren
som delaktig i ditt rike.
Hjälp oss, Herre,
du som lidit för människan,
låt oss genom din makt
njuta det himmelska ljuset.

Befria oss från den skuld
vi ådragit oss genom
våra synder,
skynda dig att förlåta
våra synder.
Gör oss tacksamma mot dig,
lyckliga
och fromma.
Skänk oss det sanna livets
krona.
Lås oss genom det välkända segertecknet
varigenom du besestrar djävulen
nedtrampa den illistige fienden
med hjälp av den Helige Ande.
Jag hälsar dig, kors,
alla vår vägledare,
ångerns sinnebild,
du syndernas förlåtelse.
Hos dig finns hoppet
och vilan,
tålmodets förebild,
som vidrör himlens murar.
Du är ankaret för vår frälsning,
hamnen sedan vi lidit skeppsbrott.
Du stillar världens stormiga hav
och stöder freden.
Du är kungens
segerbanér,
prytt med
gåvor värdiga sin plats.
Du är lagens insegel,
ärans prydnad,
upphöjd genom
mirakler och dygder.
Från den onde fiendens
ränker
och halsstarrighet
bevara oss med dygdens
kraft,

vt Iesu benigni
nos gratia
ducat ad solatia
salutis colendae
cum clementia.
Qui regnat in coelis
cum angelis
exaltatus
sine termino,
vbi grex fidelis,
archangelis
sociatus,
canit Domino.
Cui aeterna cum gloria
sit laus cunctorum sedula
pro superna Victoria
in seculorum secula.

Cantate cantica socij,
crucis signati caractere.
Consortes tanti negotij
laetemur, parili faedere
culpae liberemur,
mundemur,
purgemur
a fomite.
Laudes congaudentes,
plaudentes,
psallentes
depromite.
Vita reparata,
beata,
donata
recipitur,
dum nostrae cohortis
plebs mortis
a portis
eripitur.
Christum ducem,
qui per crucem
nos ad lucem
duxit gratiae,
veneremur,
imitemur,
gratulemur,
laeta facie.
Cunctis locis,
pijs iocis
dulcis vocis
claro studio
personemus,
iubilemus
cum tripudio.
Pater, Natus, sacrum Flamen
det nobis spem et solamen.
Nos veniens ad examen
Christus iudex saluet.
Amen.

så att den gode Jesu
nåd
för oss till
den dyrkansvärda frälsningens tröst
med sin mildhet.
Han regerar i himlen
med änglarna
upphöjd
utan gräns,
där den trogna skaran
i förening med
ärkeänglarna
sjunger Herrens lov.
Med evig ära
bör alla sjunga hans ständiga lov
för segern i himlen
i evig tid.

Sjung sångerna, kamrater,
prydda med korsets tecken.
Såsom deltagare i detta stora värv
må vi glädja oss tillsammans.
Må vi befrias från vår gemensamma synd,
renas och
befrias från
det som lockar till synd.
Upphöj ert lov i gemensam glädje,
under bifall och
sång.

Sedan livet helats,
återfår vi det
som en säll
gåva,
under det att vår skara
räddas undan från
dödens
portar.
Kristus, vår anförare,
som genom korset
förde oss till
nådens ljus,
må vi vörda,
efterlikna,
och tacka
med glad uppsyn.
Överallt,
under fromma skämt
må vi beflita oss om
att låta rösten
ljuvt genljuda,
må vi jubla
i glädje.
Fadern, Sonen, den Helige Ande
måtte ge oss hopp och tröst.
Måtte domaren Kristus, när han kommer
för att pröva oss, skänka oss frälsning.
Amen.

Scribere proposui (övers. Birger Bergh)

Scribere proposui de contemptu mundano,
Jam est hora surgere de somno mortis vano,
zizanium spernere sumto virtutum grano:
Surge, surge, vigila, semper esto paratus!

Vbi sunt qui ante nos in hoc mundo fuere?
Venias ad tumulum si vis eos videre;
cineres et vermes sunt postquam computruere.
Surge, surge, vigila, semper esto paratus!

In hoc mundo nascitur vir omnis cum mærore
atque vita ducitur humana cum labore,
post extremum clauditur cum funeris dolore.
Surge, surge, vigila, semper esto paratus!

Vita breuis, breuiter in breui finietur;
venit mors velociter et neminem veretur,
omnia mors surripit, et nulli miseretur.
Surge, surge, vigila, semper esto paratus!

Jag har föresatt mig att skriva om förakt för världen.
Det är redan tid att bryta upp från denna intiga dödsömn,
att försmå ogräset men införskaffa dygdernas frö.
Stig upp, stig upp, vakna, var alltid redo!

Var är de som har levat här i världen före oss?
Kom till gravnen, om du vill se dem.
De är aska och maskar sedan de förruttnat.
Stig upp, stig upp, vakna, var alltid redo!

Här i världen föds varje man med sorg
och människolivet levs med möda,
och till sist avslutas livet i dödens smärta.
Stig upp, stig upp, vakna, var alltid redo!

Det korta livet skall inom kort avslutas med ett kort
förlopp; döden kommer snabbt och fruktar ingen,
döden rycker bort allt och skonar ingen.
Stig upp, stig upp, vakna, var alltid redo!

Insignis est figura (övers. Birger Bergh)

Insignis est figura
Quam adinuenit aries
Cunctorum flos camporum
mundum vocando vetulam
Gressu mirabilem.
Ambigua statura
Cuius rugosa facies
Asperitas membrorum
Vitæ præsentis formulam
Monstrat instabilem.
Constat cunctis certissime
iam toties expertum,
quod defluit citissime
finem habens incertum;
hanc ergo credas fabulam
rem tam probabilem.

Si tamen vis saluari,
innixus Christi sanguine,
dum tempus indulgetur,
pietatis operibus
insta fideliter.
Misericors placari
Pater potest facilime,
si tamen exoretur;
nam lachrymis et precibus
flectitur dulciter.
Nam si conuersus fueris
corde simul et ore
tuaque libens dederis
diuino cum amore,
vere cum sanctis omnibus
viues feliciter.

Av döden märkt vårt väsen
är som en blomma och en fläkt,
en bäck som snarligt sinar.
Så är oss ständigt uppenbart:
Intet förbliver här.
En dunkel kroppsform
med rynkigt utseende;
lemmarnas fulhet
ger en vink om detta livets
osäkra villkor.
Det som står fast för alla
och som många gånger visats,
är det som så snabbt förrinner
med oviss utgång;
du bör alltså tro att det jag säger
är något mycket sannolikt.

Men om du vill räddas
med hjälp av Kristi blod,
skall du så länge tid är
troget beflita dig om
kärlekens gärningar.
Den barmhärtige Fadern
kan med lätthet blidkas,
under förutsättning att Han bönfalles;
ty i sin ömhet låter Han sig böjas
av tårar och böner.
Och om du omvänder dig
med både hjärtats och munnens bekännelse
och med glädje skänker bort det du äger
av kärlek till Gud,
då kommer du sannerligen att leva
lyckligt tillsammans med alla helgon.

In hoc vitae stadio

In hoc vitae stadio
Diversa conditio
Carnis est humanae:
Agit hic in vitiis,
Ille in divitiis,
Et hic eget pane:
Mors ut ponit metas,
Subit omnis sexus et aetas:
Cum mors quemque ferit,
Quis modo tuus erit?

Sursum mentem erige,
Tua facta corrige
In hac vita dura,
Labili ac flabili
Debili ac flebili
Cito transitura:
Sentit adhuc proles
Quod commisere parentes:
Hinc tua facta rege,
Nec mala corde tege.

Uppå livets tävlingsfält
villkor emot villkor ställt
formar mänskoödet.
En del njuter brott och last
andra samlar skatter,
fast grannen saknar brödet.
Döden stakar banan ut,
varje kön och ålder når dess slut.
Döden rövar en och var,
har du någon trygghet kvar?

Själen lyft mot himlen opp,
rätta till ditt levnadslopp.
I det kärva livet,
som sig välver glidande
och som skälver lidande,
intet fast är givet.
Över samma lagars tvång
barn, föräldrar höjer klagosång.
Ren i dåd du vara må,
Ej på onskans vägar gå.

Alle tingh på iordenne (Vanitatum vanitas)

Alle tingh på iordenne,
Mödhar oss och tvinga,
Är allt under solen
Fåfångt, slempt och ringha,
Som en rök vårt leverne är,
Kan här snart försvinna,
Verden som vi have kiär,
Gör os alle blindha.

(på jorden)

Ögha hiarta hugh och sin,
Äre obehendeligh,
Til thet godha mörk och blindh,
Til thet vrångha venda,
Ingen drager i hiartat in,
Thetta her eländet,
Iulet löper snart om kring,
Dödhen är alles ändhe.

(rök)

(kär)
(oss)

(=hjärta, håg, och sinnena)
(=icke tillförlitliga)

(jfr "wrong")
(hjärtat)
(Detta här eländet)
(Hjulet)

Arme man af möcken nödh,
Säg mig thine tanckar
Huat vilt tu mäd gullet rödh
Som tu samman sanckar,
Menar tu thett är ej nödh,
Ett föruarat ankar
Näi när tu skal hädan dö,
Annat bythe vanckar.

(mycken)
(dina tankar)
(vad vill du med det röda guld)
(samlar)

(förvarat)
(nej, när du ska dö)
(byte vankas)

Och siälan ifrå tinom krop,
In til pinan lender,
Alt titt godz tu samman drogh,
Bytha tina frendher,
Marken äter kiöthet vp,
Så när som ben och tendher,
Til thet tu satte alt tit hop,
Går i annors hendher.

(själen leds från kroppen till pinan)

(delar vännerna upp)
(jorden, "marken", förstör kroppen, utom ben och tänder)

Hustrun och tin kiäre barn,
Först mäd sorghen skenckte,
Ifrå sinom grått och harm
In til glädhan läncthe,
Hustrun tager en annan man,
Then tu aldri tenckte
Alt thet godha bruckar han
Som tu henne skenckte.

(från sorgen längtar de tillbaks till det glada livet igen)

Barnen som tigh vore kiär,
Tagha gullit rödha,
Af them äst tu snarligha,
Förglömd mäd the dödha,
The glädas mäd them som glada är,
Vthan sorg och mödha,
Af tin godz och peninghar,
Hafva the sin födho.

(barnen glömmer dig snart,
du förpassas till de andra döda och glömda)

(de lever glatt av det gods och penningar du samlat)

Kan tu resligha vara klock,
Och det godha lära,
Kan tu alti hafva nock,
När tu tigh kan nära,
Haf i allom tinom hugh,
Spar tin heder och ära,
Christi ordh och salmons bock,
Giver oss then läran.

(klok)

(nog, kan du vara måttlig)

(bok)

Amen.

O Scholares voce pares

O Scholares, voce pares,
Jam mecum concinite.
Et choream jubileam
Semper mecum ducite,
Jam ad festum modo maestum
Servitutis studii
Noster caetus speret laetus
Nobilis convivii.

Skolbarns skara, röster klara
Stäm nu upp med mig i sång.
Här i ringen sörjer ingen
när vi dansar bort allt tvång.
Festljus brinner, fjärran sviner
lärdomsmodans slaveri.
Trivsel känner alla vänner på vår fest
så ystert fri.

Felix ludus in quo nudus
Scholaris verberibus
Non succumbit, nec decumbit
Magistri livornibus.
Ergo gaude, plaude, laude,
Concio scholarium:
O si tale, tale, tale
Semper esset gaudium!

Lycklig lär man läxan när man
inte får den bultad in
och ej heller lärarn smäller
Blånader i risat skinn.
Alltså nöjda må vi fröjda
oss i skolkamraters lag.
Ack om bara vi fick vara
Ständigt glada som idag!

Svm in aliena prouincia

Svm in aliena prouincia
Conturbat me miseria
Iam deficit substancia
Euanuit laetitia.

Jag lever mitt liv i en främmande trakt
i jämmer till förvirring bragt.
Mitt väsen saknar rot och must,
Till intet bliven är min lust.

O Saluator mortalium
Consolatur fidelium
Per te Deus nos saluauit
Et a morte liberauit.

Du dödligas hjälp och förlossare
och trogna själars tröstare,
I dig har Gud oss frälst ur nöd,
Befriat oss från evig död.

Zachaeus arboris

Zachaeus arboris ascendit stipitem.
Ut Jesum cerneret coelorum hospitem.

Zacheus klättrar upp för sykomorens stam,
Att få se Jesus, himlars Herre, gå där fram.

Zachaeus Jesum suscipit hospitio,
Et caritatis pertractans officio.

Och när han så får Jesus i sitt hem som gäst,
då letar han en kärlekstjänst som passar bäst.

Illic perpendens cordis habitaculum,
Si quenquam defraudavi, reddam quadruplum.

Han granskar så sitt hjärtas dolda rum och halt:
"Om någon jag bedrog, jag gottgör fyrfalt.

Dimidium bonorum do pauperibus,
Placatur Deus talibus muneribus.

Mitt halva gods de fattiga förärar jag.
Må sådant offer vara Gud till välbehag."

Et nos de tali laetantes convivio
Benedicamus Dominorum Domino.

Och vi, i glädje över sådant gästbud,
ger ödmjukt pris åt alla herrars Herre, Gud.

Tibi nunc quoque? Christe qui nos satias
Semper dicamus gratiarum gratias.

Och även dig, o Kristus, som oss rikligt när,
vi alltid tacksamhet och pris och ära bär.

Ramus virens olivarum

Ramus virens olivarum
per columbam panditur.
Binum genus animarum
arca Noë clauditur.

Oljekvist av duvan buren
kom grön ifrån flodens mark.
parvis vandrar alla djuren
och inlycks i Noaks ark.

*Ergo plebs Finnonica,
gaude de hoc dono,
quod facta es Catholica
verbi Dei sono.*

*Därför nu, allt Finlands folk,
dig gläd över gåvan:
du kristnats av en helig tolk
för Guds röst från ovan.*

Velut nostro demonstratur
doctore Finlandiae,
fides Christi dum fundatur,
linquenti terram Angliae.

Härom fick oss vittne bära
vårt fosterlands lärofar,
lägga grund för Kristi lära.
Från England han kommen var.

Ergo plebs Finnonica...

Därför nu, allt Finlands folk...

Vpsalensem praesulatum
regno rexit Sueciae,
per Ericum sublimatum,
praecultu fiduciae.

Svea rikes biskops ära
i Uppsala stift han bar.
Främst i vakten om vår lära
av Erik han upphöjd var.

Læti petunt Finnonum
terram pervenire,
cultum pellunt Dæmonum,
palmam reperiere.

Ivrigt glada ses de hasta
att kusten i Finland nå,
djävulstro ur landet kasta
och segrarens palmer få.

Versus partes Rex Ericus
tendens domicilii,
Sanctus praesul hic Henricus
comes fit exilii,

Konung Erik skyndar åter
att nå till sitt rikes strand.
Sankte Henrik då han låter
bli biskop i främlingsland.

Subit pænas patienter
palmam per martyrii.
Adest lictor vehementer
potum dans exitii.

Tåligt bär han plågor, gläds
att vinna martyrens palm.
Grymsint bödel är tillstädes,
ger drycken med dödens kvalm.

*Ergo plebs Finnonica,
gaude de hoc dono,
quod facta es Catholica
verbi Dei sono.*

*Därför nu, allt Finlands folk,
dig gläd över gåvan:
du kristnats av en helig tolk
för Guds röst från ovan.*

Tempus adest floridum

Tempus adest floridum/
surgunt namque flores/
Vernales in omnibus/
imitantur mores/
Hoc quod frigus laeserat/
reparant calores/
cernimus hoc fieri
per multos labores/

Haec vobis pulchre monstrant
Deum creatorem/
quem quoque nos credimus
omnium factorem/
o tempus ergo hilare/
quo laetari libet/
renovato nam mundo/
nos novari decet/

Terra ornatur floribus
et multo decore/
nos honestis moribus
et vero amore/
gaudeamus igitur
tempore iucundo/
laudemusque Dominum
pectoris ex fundo/

Nu är sommartiden här,
alla örter spirar
och med vårligt lynne vi
likaså den firar.
Allt som kölden skadat får
åter livsvarmt glöda.
Allting ser vi frodas med
mycken födselmöda.

Detta allt oss visar skönt
Skapargudens väsen,
som vi tror på, som har gjort
mänskorna och gräsen.
Ja, i denna glada tid
hövs oss glättigt sjunga
och i en föryngrad värld
själva ock bli unga.

Som vår jord i blomsterprakt
nu är prydd så härligt,
låt oss i anständighet
och i sanning kärligt
alltså tacksamt fröjdas åt
dessa glädjestunder.
Låt oss prisa Herren glatt
djupt ur hjärtats grunder.

PIÆ CANTIO-
NES ECCLESIA-
STICÆ ET SCHOLA-
STICÆ VETERVM EPISCOPO-
rum, in Inchyto Regno Suecia passim usurpate,
nuper studio viri cuiusdam Reuerenti: de Ecclesia
Dei & Schola Aböensi in Finlandia optime
meriti accurate à mendis corre-
ctæ, & nunc typis com-
missæ, opera

THEODORICI PETRI
Nylandensis.

Hic adiecti sunt aliquot ex Psalmis recentioribus.

Imprimebatur Gryphiswaldiæ,
per Augustinum Ferberum.